

SLOVENSKÉ BANSKÉ MESTÁ A OBCE

SLOVAK MINING TOWNS AND VILLAGES

Bazilika Narodenia Panny Márie v Marianke, foto: Jozef Kráľ, 2015

MARIANKA

Marianka (nem. Mariatal, tiež Marienthal; maď. Máriavölgy; lat. Vallis Marianae) je obec na Slovensku v okrese Malacky. Marianka je známe pútnicke miesto, najstaršie na území bývalého Uhorska. Nachádza sa na úpätí Malých Karpát, v južnej časti Záhorie, severne od hlavného mesta Bratislavu. V obci je rímskokatolícky kostol Narodenia Panny Márie z roku 1377, povýšený v roku 2011 na Baziliku minor. Marianka a ľahvej jej Mariánske údolie, v pomerne malom priestore poskytuje mnoho významných pamiatok, najmä sakrálneho charakteru. Viaceré z nich je možné zaraďať medzi barokové skvosty na Slovensku.

K 1.3.2016 mala obec 1883 obyvateľov.

HISTÓRIA BANÍCTVA V NAJSTARŠOM PÚTNICKOM MIESTE

Možno si to neuvedomujeme alebo ani nevieme, ale obec Marianka bola známa nielen ako pútnické miesto, ale aj ako významná banícka lokalita.

Históriu ťažby a spracovanie bridlíc v Marianke sme sa v našom časopise podrobne venovali v dvoch príspevkoch:

Príspevok pod názvom "Banícka Marianka 1859-2009" s podtitulom "Po stopách histórie priemyselnej ťažby a spracovania bridlíc", ktorý sme zverejnili v č.1/2009 na str. 4-8 končil v nasledovnom konštatovaním. Cit.:

"V súčasnosti vyvíjame iniciatívu za záchranu starého banského diela v Mariánskom údolí, pravdepodobne najstaršieho banského diela v Marianke a jediného zachovalého starého banského diela na ťažbu bridlíc banským spôsobom na Slovensku, ktoré pravdepodobne pochádza zo 16. – 17. storočia. Veríme, že v 1. etape sa nám podarí vybudovať vstupný portál, ktorý zabráni devastácii bočných stien a klenby vstupu do bane. Portál bude z materiálu zodpovedajúcomu historickému charakteru pamiatkovej zóny a jeho charakter nebude v rozpore s architektúrou blízkych mariánskych kaplniek."

V 2. etape, ak sa rozhodne o sprístupnení štôlne pre verejnosť, bude potrebné vstup do podzemia v zadnej časti vstupu prekryť z bezpečnostného hľadiska mrežou, vyhotoviť rebrík, po ktorom sa bude vstupovať do štôlne a celú baňu osvetliť." Koniec cit.

Druhý príspevok pod názvom: "Bridlicová štôlňa v Mariánskom údolí, jediné zachovalé staré banské dielo na ťažbu bridlíc na Slovensku" bol zverejnený v č.1/2013 str 20-22. Jeho autori v závere konštatovali, cit.: "Verejná zbierka, ktorú v súčasnosti organizuje Spolok Permon Marianka, je určená na citlivé architektonické riešenie areálu - na stavbu portálu a úpravu povrchovej vstupnej časti štôlne. Inštalované informačné panely a nasvieteňe vodou zaplavenej vstupnej šachty umožní návštěvníkom urobiť si aspoň virtuálnu predstavu o tomto jedinečnom banskom diele našich predkov". Koniec cit.

Účelom tohto príspevku nie je opakovať už známe faktky. V kontexte uvedeného v príspevku uvádzame, ako sa podarilo naplniť vyššie uvedené príspevky so stavom k 1.3.2016 a možno dať aj "návod", ako d'alej pri riešení ochrany a záchrany banskohistorického dedičstva. Možno aj zvolený postup výstavby portálu z netradičného materiálu s fotoprehľadom postupu prác môže byť zaujímavý aj pre nášho prípadného následníka.

Stav k 7.4.2014

12/13

dubový preklad nad vstupom s baníckym pozdravom ZDAR BOH! Dvere sú upevnené na rámovej ocel'ovej konštrukcii vsadenej do gabionového múru a kotvenej do základových päťiek. Ich rám je z ocel'ových profiliov, výplň z tiahokovu – perforovaný kovový materiál plní funkciu zabezpečenia vstupu a umožňuje stále prírodené vetranie (vlhkosť zo zatopenej štôlne). Na múre portálu je upevnená tabuľka identifikujúca objekt s krátkym popisom.

Základnou podmienkou na vstup do realizácie projektu bolo získať príslušné finančné prostriedky. Preto sme ako spolok iniciovali verejnú zbierku na stavbu portálu a úpravu povrchovej vstupnej časti "Bridlicovej štôlne v Marianskom údolí". Zbierka sa konala v dňoch 4.12.2012 - 30.6.2013. Hrubý výnos zbierky činil 465 EUR. Ďalšími zdrojmi finančných prostredkov bola dotácia od významnej bankovej inštitúcie, vlastné zdroje spolku a sponzorská pomoc v rámci realizačných prác.

VÝSTAVBA VSTUPNÉHO PORTÁLU

Súčasne musel byť rešpektovaný základný fakt, že miesto stavby portálu sa nachádza v území s plošnou ochranou - v Pamiatkovej zóne Marianka, navyše v blízkosti barokovej kaplnky, individuálne chránenej ako NKP s evidenčným číslom 460/3 (časť súboru kaplniek). Následne spracované ďalšie stupne projektovej dokumentácie boli konzultované na KÚP Bratislava, so súčasným správcom pútnického miesta a obcou.

Výsledkom vzájomnej spolupráce bolo vydanie stavebného povolenia na stavbu "Bridlicová štôlňa v Marianskom údolí, I. etapa: Vstupný portál", Č.j.SÚ/2014/286/B1/Pa zo 6.5.2014 a nadobudnutím právoplatnosti dňa 17.5.2014. Prvé prípravné práce spojené s terénnymi úpravami na základe ohľásenia Obci Marianka, stavebnému úradu započali 7. apríla 2014. Práce na exteriérových úpravách terénu pred portálom kamenou drívou, rovnako vo vnútornej časti za portálom boli ukončené 26.6.2014. Do slávostného požehnania štôlne 28.6.2014 bolo inštalované čiastočne otvárateľné zábradlie, nasvetenie vnútorného priestoru za portálom, vodnej hladiny a inaštalácia niekol'kych rámov s fotografiemi zo zatopených podzemných priestorov štôlne. Vytvoril sa tak základ budúcej miníexpozície ťažby a spracovania bridlice v Marianke.

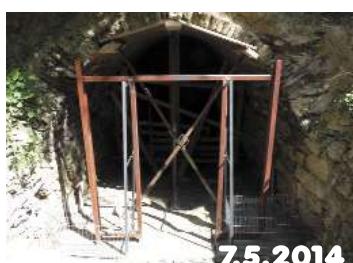
FOTOPREHĽAD Z POSTUPU PRÁC "BRIDLICOVÁ ŠTÔLŇA V MARIANSKOM ÚDOLÍ" V MARIANKE" 7.4. - 24.6.2014

7.4.2014

9.4.2014

7.5.2014

9.5.2014

13.5.2014

31.5.2014

17.6.2014

24.6.2014

MONTANREVUE 1-2016

SLÁVOSTNÉ POŽEHNANIE PORTÁLU", 28.6.2014

Slávostné požehnanie portálu „Bridlicovej štôlne“ sa uskutočnilo v sobotu 28. júna 2014 v Marianskom údolí. Portál požehnal Mons. František Rábek, ordinár Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov Slovenskej republiky.

Slávosti sa zúčastnili návštěvníci Marianského údolia, medzi pozvanými hostami bol prítomný starosta obce Marianka, JUDr. Radovan Jurík, výkonný tajomník Združenia baníckych spolkov a cechov Slovenska, JUDr. Dušan Vilim s niekoľkými členmi Malokarpatského baníckeho spolku z Pezinika. Prítomní sa mohli tiež bližšie oboznámiť s historiou ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke a po skončení slávosti si mohli prehliadnuť časť prípravovanej miníexpozície bridlice v priestore za portálom, čo využili desiatky návštěvníkov.

Ďakujeme firme MACCAFERRI CENTRAL EUROPE s. r. o. za sponzorstvo gabionovej konštrukcie. Pri tejto príležitosti je potrebné poznamenať, že sa jedná pravdepodobne o prvú realizáciu portálu starého banského diela z gabionovej konštrukcie na Slovensku. Stavbu gabionovej konštrukcie a výplň z melafýru, slov. čadiča z lomu za obcou Sološnica realizoval p. Priečny z firmy Elospekt s. r. o. Bánovce nad Bebravou, dubový preklad nad vchodom bol dodaný z okolia Nitry, banícky znak pred baníckym pozdravom „ZDAR BOH!“ nám darovali naši priatelia z **Občianskeho združenia LIBETHA – Ľubietovského baníckeho spolku**.

Osobitne dăkujeme firme Nová Marianka, s. r. o., ktorá výraznou miestrou podporila záverečnú etapu výstavby.

Za realizáciu a koordináciu stavby dăkujeme členovi nášho spolku, Ing. Marianovi Pavlovičovi, ktorý so svojimi pracovníkmi vytvoril toto dielo.

MINIEXPOZÍCIA ŤAŽBY A SPRACOVANIA BRIDLICE V MARIanke - NAJMENŠIA BANSKÁ EXPOZÍCIA NA SLOVENSKU!

Priebežne s výstavbou portálu v záverečnej etape boli realizované prípravné práce na zriadení miniexpozície ťažby a spracovania bridlice, ktorá je v súčasnosti vybudovaná za vstupnými dverami portálu a svojou plochou necelých 12 m² je najmenšou nám známu banskou expozíciou na Slovensku!

V súčasnosti na jedenáctich paneloch z plánovaných dvanásťti je zdokumentovaná história oboch lokalít v Marianke, kde sa ťažila bridlica. Expozíciu dopĺňajú ukážky bridlice pri jej použití ako strešná krytina, bridlicová školská písacia tabuľka, obkladové dosky a ďalšie. Nechybajú ani vzorky hornín z Marianku a okolia, náradie pre prácu s bridlicou...

Naša turistická známka zobrazuje portál a je zaujímavá aj svojim číslováním, medzi zberateľmi je vyhľadávaná. Pečiatku do turistického denníka máte možnosť získať pri zakúpení turistických vizitiek.

PROPAGAČNO - PREZENTAČNÉ AKTIVITY

V súvislosti s vybudovaním vstupného portálu a minizpozície bridlice sme si v spolku dali cieľ vybudovať dielu propagovať dostupnými propagáčno-informačnými nástrojmi. Sme toho názoru, že nielen je potrebné zachovať bansko-historické dedičstvo, ale v rámci možnosti ho sprístupniť záujemcom za radov ľaicej i odbornej verejnosti.

Vybudované dielo je prístupné verejnosti najmenej raz mesačne, podľa možnosti členov spolku pre sprevádzanie návštěvníkov. Termín je oznamovaný najmenej 7 dní pred otvorením oznamom na portáli a na webovej stránke spolku www.marianka.eu

V kontexte uvedeného sme využili pre propagáciu diel rôzne ponuky na vyhotovenie propagáčno-informačných materiálov - brožury, skladačky... Veľmi sa nám osvedčilo zabezpečenie vyhotovenia turistickej známky a turistických vizitiek. Investícia niekoľko desiatok EUR pri turistickej známke a doslova nulová investícia do turistických vizitiek sa plne vyplnila, čo dokladom je viac ako tisícová návštevnosť záujemcov v minizpozícií a predaj desiatok turistických denníkov a turistických vizitiek so zobrazením štólne a minizpozície.

Na základe našich skúseností **ODPORÚČAME** našim priateľom a kamarátom zo Združenia využiť uvedených foriem propagácie.

Bližšie informácie nájdete na str. 10.

WANDER CARD® SK 443
Bridlicová štôlňa v Marianskom údolí
Jedini zachované banské dielo z ťažby bridlice na Slovensku a najväčšia komora 8 x 8 x 4 m
www.wander-book.com

SK 443 WANDER STAMP
Bridlicová štôlňa v Marianském údolí vallen
This early miners' workshop for extracting silver in Slovakia,
with the highest chimney measuring 8.6x4 m

WANDER CARD® SK 442
Minizpozícia ťažby a spracovania bridlice v Marianke
Minizpozícia ťažby a spracovania bridlice v Marianke
The earliest exhibition of Silver mining in Slovakia, featuring
various samples of silver
www.wander-book.com

SK 442 WANDER STAMP
Minizpozícia ťažby a spracovania bridlice v Marianke
Minizpozícia ťažby a spracovania bridlice v Marianke

ZÁVER

Súčasná spoločenská ani politická atmosféra nie je pre baníctvo na Slovensku priaznivá a zdá sa, že tento stav potrvá pravdepodobne aj v najbližšej budúcnosti. Je spochybňované takmer všetko, čo sa týka baníctva, niekedy žiaľ aj jeho história. Mnohé pamiatky na baníku historií boli zlikvidované, množstvo ich v súčasnosti chátra alebo speje k neodvratnému zániku. S radosťou môžeme konštatovať, že to nie je prípad starého banského diela z ťažby bridlice v Marianskom údolí v Marianke.

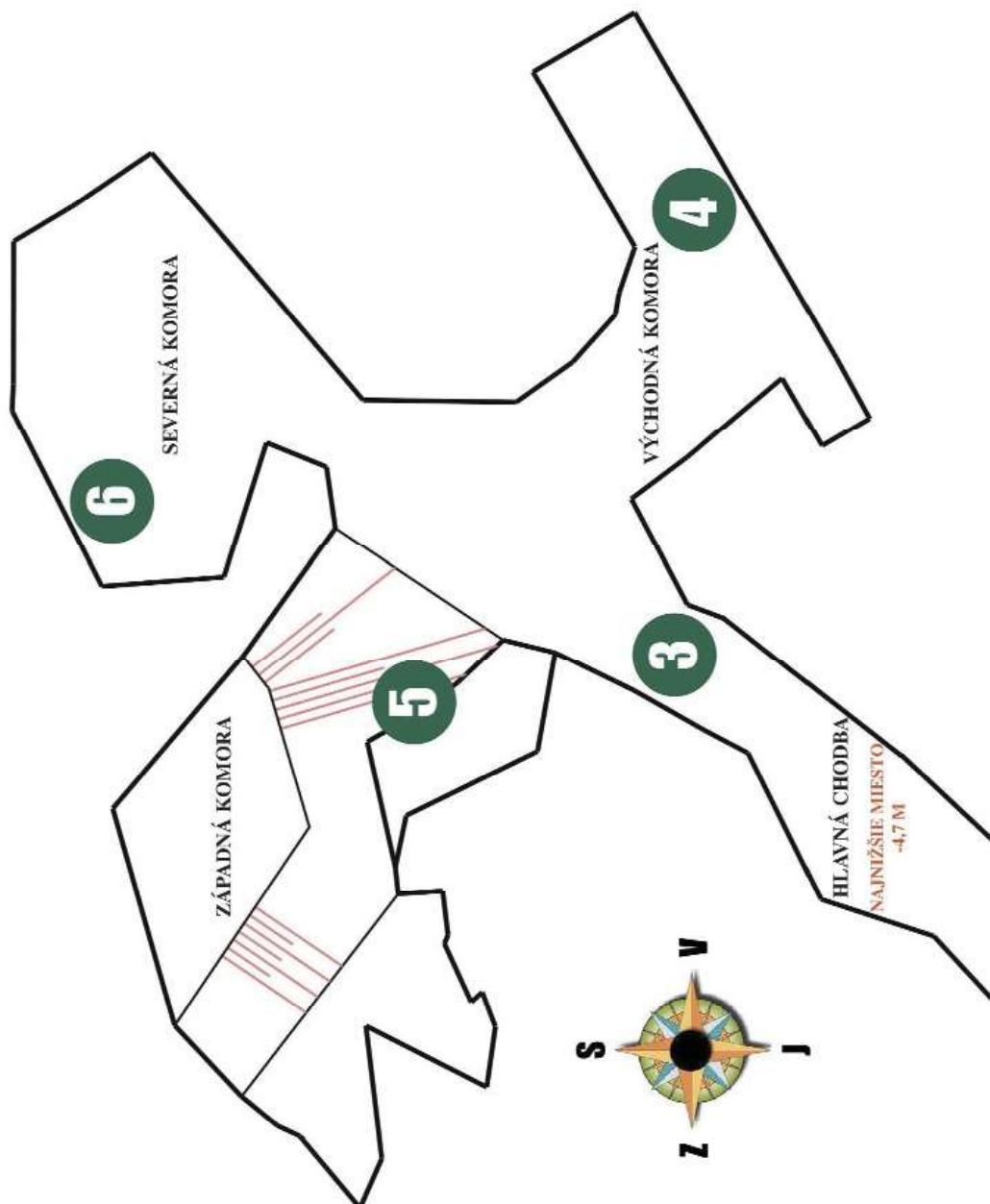
Text: Jozef Kráľ, člen Spolku Permon Marianka

Fotografie: Jozef Kráľ, Elena Bachledová, Silvia Bednárová, Peter Ondrus, Roman Lehotský, Ivan Paška

Obe vizitky s turistickým denníkom si môžete zakúpiť počas sprevádzania v minizpozícií bridlice alebo v Mariátskych lachôdko-potravinách pri Obecnom úrade v Marianke.

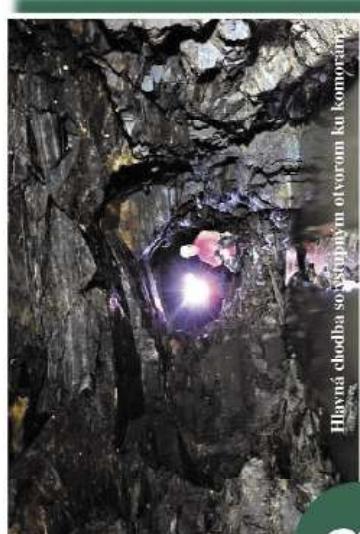
BRIDLICOVÁ ŠTOLŇA V MARIANSKOM ÚDOLÍ

JEDINÉ ZACHOVANÉ STARÉ BANSKÉ DIELO Z ŤAŽBY BRIDLICE NA SLOVENSKU !

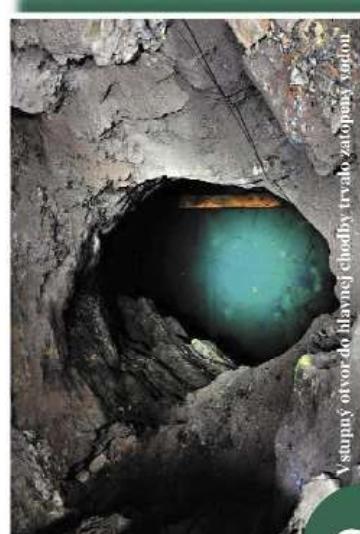

4

3

2

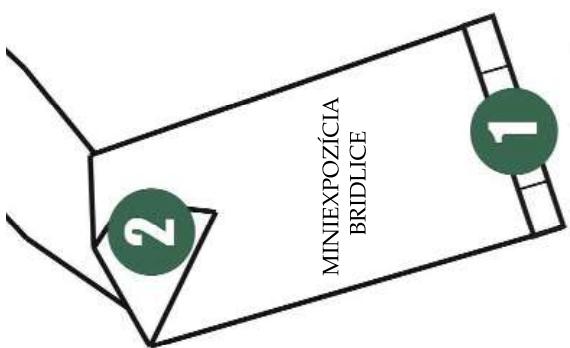

1

MINIEXPOZÍCIA
BRIDLICE

VSTUPNÝ PORTÁL

2

ZÁKLADNÉ TECHNICKÉ ÚDAJE:GPS: $48^{\circ}14'51.73''N$; $17^{\circ}4'1.39''E$ Dĺžka hlavnej chodby: 21 m Celková plocha štôlne: 113 m^2 Trvale zatopená plocha: 102 m^2 Celkový objem vody v štôlni: 125 m^3 **ZRIAĐOVATEĽ A PREVÁDZKOVATEĽ:**T. Ďurka, R. Lehotský, P. Magdolen, 3. 6. 2005
www.marianka.eu**GRAFIČKÁ ÚPRAVA:**Jozef Kráľ
Spolok Permón Mariánka
www.mariánka.eu**ŠTÔLŇU ZAMERAL:**T. Ďurka, R. Lehotský, Ián Madáras
DIGITALIZÁCIA MAPY:
T. Ďurka, 2006**AUTORI FOTOGRAFÍI:**Jozef Kráľ, Peter Ondrus,
Roman Lehotský, Ián Madáras